

MULTIFUNCTIONELE LANDBOUW IS LUCRATIEF

Boeren verdienen steeds meer geld met zorg, kinderopvang, recreatie en winkelverkoop op de boerderij. De omzet daarvan steeg tussen 2007 en 2009 met bijna dertig procent. 'De tijd dat multifunctionele landbouw een escape was, is echt voorbij.'

Een op de acht landbouwbedrijven doet aan multifunctionele landbouw, ruim negen duizend in totaal. In twee jaar tijd kwamen er ruim honderd zorgboerderijen en driehonderd boerderijwinkels bij. Sterk in opkomst en lucratief is kinderopvang op de boerderij, met een omzetsijging van vier naar veertien miljoen euro. Recreatie-

Verbreding is goed voor veertig procent van het inkomen

voorzieningen, zoals bed & breakfast of boerengolf, leverden het meeste geld op: 120 miljoen in 2009. Alleen de omzet voor natuurbeheer daalde in die periode.

De totale omzet van deze nevenactiviteiten steeg van 322 tot 411

Spelende kinderen.

miljoen euro tussen 2007 en 2009, terwijl de omzet van de totale agrarische sector met 3,4 procent terugliep. Toch blijft de bijdrage van multifunctionele landbouw zeer bescheiden: slechts 1,8 procent van de totale landbouwomzet.

BOVEN DE MILJOEN

Op bedrijfsniveau kunnen nevenactiviteiten een heel belangrijke inkomstenbron zijn, zegt LEI-onderzoeker Aïde Roest, medeopstel-

ler van het rapport 'Kijk op multifunctionele landbouw'. 'Zo maken de 65 bedrijven met kinderopvang een hoge omzet en ook sommige boerderijwinkels lopen geweldig. Er zijn multifunctionele bedrijven met een omzet boven de miljoen euro per jaar.' Ook blijkt dat een boerderijwinkel of bed & breakfast geen uitvlucht is voor bedrijven die het niet redden op de wereldmarkt. 'Grote levensvatbare bedrijven investeren juist in multifuncti-

onele activiteiten', zegt Roest. Zo vindt de groei in de zorg plaats op bedrijven met meer dan honderd melkkoeien. 'Het zijn de echte ondernemers, door bijvoorbeeld een beter afzetkanaal voor hun producten te vinden en de productieketen te verkorten. De tijd dat multifunctionele landbouw een escape was, is echt voorbij.'

ZORG EN NATUUR COMBINEREN

Henk Oostindie van de leerstoelgroep Rurale sociologie van Wageningen Universiteit deed een steekproef onder multifunctionele boeren. 'Ze combineren gemiddeld drie activiteiten naast de landbouw, bijvoorbeeld natuurbeheer met zorg en boerderijverkoop.' Die verbreding is goed voor veertig procent van het inkomen per bedrijf, blijkt uit de steekproef.

Roest en Oostindie deden hun onderzoek in opdracht van de Taskforce Multifunctionele Landbouw, ingesteld door het ministerie van LNV. Albert Sikkema

SPELEN MET DIEREN

Evelien Blaauwendraat heeft sinds 2006 met haar partner Willem een kinderdagverblijf op hun boerderij in Renswoude. Kinderen tussen de tien maanden en vier jaar kunnen er terecht.

'De kinderopvang is ons hoofdincome geworden. Het is namelijk een stabiele bron van inkomsten, tenminste als de bezettingsgraad

goed is. Dat lukt vanaf het begin omdat we meer bieden dan een doorsnee kinderopvang, namelijk ruimte en rust en spelen met dieren. De ouders zijn heel divers, van rijk tot arm. Sommigen rijden echt een stuk om om hier te komen.'

Een belangrijke overweging voor Blaauwendraat was dat de landbouw nogal wisselende inkom-

sten opleverde. 'Daarnaast overleed mijn vader, en toen zijn we gestopt met melkvee. Het kinderdagverblijf huist in de oude ligboxstal waar vroeger de koeien stonden. Daarnaast hebben we alleen nog varkens, maar die leveren veel te weinig op om van te leven.' / NM

www.blauwekieltje.nl

The full story?
resource.wur.nl/en

FARMING PLUS

The number of Dutch farms with commercial sidelines such as farm shops, tourism, healthcare and childcare rose by nearly 30 percent between 2007 and 2009. The biggest turnover came from bed & breakfasts, while childcare was the fastest growing sector. Some of

these 'multifunctional' farms had a turnover of more than one million euros. And it's not just an escape route for failing farms either, says Aïde Roest, co-author of a recent government report on multifunctional agriculture. These farmers are real entrepreneurs.

MAPPING THE FUTURE

Alterra has created a digital atlas showing the projected consequences of climate change for 3,000 Dutch plants and animals up to 2050. Cetti's warbler, for example, is expected to thrive, while the large heath butterfly may disappear. A useful tool for policy-